

Tədqiqat planı/Layihə xülasəsi ilə bağlı təlimatlar

Tam Tədqiqat Planı/Layihə Xülasəsi BÜTÜN layihələr üçün tələb olunur və Şagirdin yoxlama cədvəli ilə birgə təhvil verilir (Forma 1A).

- **Bütün layihələrin Tədqiqat planı/Layihə xülasəsi olmalıdır:**
  - a. Tədqiqat Planı eksperimentdən əvvəl, aşağıdakı təlimatlara uyğun olaraq, təklif olunan tədqiqatın əsaslandırılması, tədqiqat sual(lar)ı, metodologiyası və risk qiymətləndirilməsini təfərrüatlı şəkildə təsvir etmək üçün yazılır.
  - b. Əgər tədqiqat ərzində dəyişikliklər edilərsə, bu dəyişikliklər əlavə şəkildə əsas tədqiqat planına daxil edilə bilər. Nəzərə almaq lazımdır ki, bəzi dəyişikliklər müvafiq yoxlama və təsdiqlər üçün EEK-yə qayıtmağı tələb edə bilər.
  - c. Əgər əsas tədqiqat planına hər hansı dəyişiklik edilməzsə, bu zaman layihə xülasəsi tələb edilmir.
  - d. Mühəndisliklə əlaqəli, dizayn və ya riyaziyyat ilə bağlı layihələr də daxil olmaqla, bəzi layihələr ilkin layihə planında daha az təfərrüatlı yazıldığından tədqiqat zamanı müəyyən dəyişikliklər müşahidə olunur. Əgər belə dəyişikliklər baş verərsə, bu zaman nə edildiyini izah edən layihə xülasəsi tələb olunur və əsas tədqiqat planına əlavə edilir.
- **BÜTÜN layihələr üçün Tədqiqat planına/Layihə xülasəsinə aşağıdakılar daxil edilməlidir:**
  - a. Əsaslandırma - Tədqiq olunan məsələ və ya problemi dəstəkləyən qısa xülasə daxil edin və bu tədqiqatın nə üçün vacib olduğuna aydınlıq gətirin. Əgər varsa, tədqiqatınızın hər hansı ictimai təsirini izah edin.
  - b. Tədqiqat sualları, fərziyyələr, mühəndislik məqsədləri, gözlənilən nəticələr - bu bənd sizin yuxarıda təsvir etdiyiniz əsaslandırma ilə necə uyğundur?
  - c. Aşağıdakıları təfərrüatlı şəkildə təsvir edin:
    - **Prosedurlar** - Tədqiqat prosesində və ya eksperimental dizaynda istifadə edilən tədqiqat üsullarının, yaxud uyğundursa, məlumatın mənbəyinin ətraflı təsviri. Ancaq öz layihənizi təsvir edin. Mentorlar və ya başqaları tərəfindən görülən işləri daxil etməyin. Əgər siz artıq nəşr edilmiş sorğu və ya test formasından istifadə edirsinizsə, tələb olunan icazə kağızı ilə birlikdə onu necə əldə etdiyinizi təsvir edin.
    - **Risk və təhlükəsizlik** - Hər hansı potensial riskləri və lazım olan təhlükəsizlik tədbirlərini müəyyənləşdirin.
    - Əldə olunmuş nəticələrin təhlili - Məlumatları/nəticələri təhlil etmək üçün istifadə edəcəyiniz prosedurları təsvir edin.
  - d. İstifadə olunmuş ədəbiyyat siyahısı: Ədəbiyyat siyahınızdan əsas istinadları qeyd edin (elmi jurnaldan məqalələr, kitablar, internet saytları və s.). Onurğalı heyvanlarla bağlı tədqiqatlar üçün bu istinadlardan biri heyvanlara qayğı haqqında olmalıdır.

Aşağıdakı 1-4-cü bəndlər tədqiqat apardığınız sahəyə uyğun olaraq tədqiqat planınıza/layihə xülasəsinizə daxil ediləcək əlavə maddələr üçün təlimatlardır.

1. İnsan iştirakçıları ilə bağlı tədqiqat:

- a. **İştirakçılar.** Tədqiqatınızda iştirak edəcək şəxslər barədə məlumat (yaş həddi, cinsi və etnik mənsubiyyəti). Hər hansı həssas əhali qruplarını (azlıqlar, hamilə qadınlar, məhbuslar, əqli zəif, yaxud sosial baxımdan aztəminatlı insanlar) müəyyən edin.
- b. **Tədqiqata cəlb etmə.** İştirakçıları haradan tapacaqsınız? İştirak etmək üçün onları necə dəvət edəcəksiniz?
- c. **Metodlar.** İştirakçılara hansı tapşırıqlar verəcəksiniz? Hər hansı sorğu, anket sorğusu, yaxud testlərdən istifadə edəcəksinizmi? Əgər edəcəksinizsə və sorğunu özünüz tərtib etməmisinizsə, onu necə əldə etmişiniz? Bu, hər hansı icazə tələb etdimi? Əgər etdisə, izah edin. Hər bir mövzu üçün nə qədər vaxt nəzərdə tutulur?
- d. **Risklərin qiymətləndirilməsi.** İştirakçılar üçün risklər və potensial narahatçılıq (fiziki, psixoloji, nəzərdə tutulan vaxt, sosial, hüquqi və s.) hansılardır? Bu riskləri minimuma necə endirəcəksiniz? Tədqiqatın cəmiyyət və ya iştirakçılar üçün faydalarını sadalayın.
- e. **Məxfiliyin qorunması.** İştirakçıların tanınması mümkün olan hər hansı bir məlumat (məsələn, adlar, telefon nömrələri, doğum tarixləri, e-poçt ünvanları) toplanacaqmı? Məlumatlar məxfi, yoxsa anonim olacaq? Anonimlik olacağı halda, məlumatların necə toplandığını təsvir edin. Anonimlik olmadığı halda isə məxfiliyi qorumaq üçün daha hansı prosedurlar hazırlanıb? Məlumatlar harada saxlanacaq və bu məlumatlar kimlər üçün əlçatan olacaq? Tədqiqat başa çatdıqdan sonra bu məlumatları nə gözləyir?
- f. **Məlumatın razılıq prosesi.** Tədqiqatın məqsədi barədə iştirakçıları necə məlumatlandıracaqsınız - onlara nə kimi tapşırıq verəcəksiniz? İştirakın könüllü olduğunu və istənilən vaxt dayandırmaq hüquqları olduğunu onlara necə izah edəcəksiniz?

2. Onurğalı heyvanlara dair tədqiqat:

- Onurğalı heyvanlardan istifadəyə potensial **ALTERNATİVLƏRİ** qısaca müzakirə edin və onurğalı heyvanlardan istifadə edilməsinin zəruriliyini əsaslandırın.
- Tədqiqatın potensial təsirini, yaxud töhfələrini izah edin.
- İstifadə olunacaq bütün prosedurlar haqqında geniş məlumat verin.
- Eksperiment əsnasında heyvana veriləcək potensial narahatçılıq, əziyyət, ağrı və zədələri minimuma endirmək üçün istifadə edəcəyiniz metodları bura əlavə edin.
- Kimyəvi konsentrasiyalar və dərman dozalarına dair ətraflı məlumat verin.
- Heyvanların sayı, növü, irsiyyəti, cinsi, yaşı, mənşəyi və s. barədə məlumat verin.
- Tədqiqat üçün planlaşdırılan heyvanların sayını əsaslandıraraq bura daxil edin.
- Heyvanların saxlanma şəraiti və gündəlik qayğı işinə nəzarət barədə məlumat verin.
- Araşdırmanın sonunda heyvanların harada yerləşdirilməsini müzakirə edin.

3. Potensial təhlükəli bioloji maddələr:

- Maddənin mənbəyini, Biotəhlükəsizlik Səviyyəsinin Qiymətləndirilməsini və nəticədə alınan BSL səviyyəsinin müəyyən olunmasını izah edin.
- Təhlükəsizlik ehtiyat tədbirləri barədə məlumat verin və məhvetmə üsullarını izah edin.

4. Təhlükəli kimyəvi maddələr, fəaliyyətlər və cihazlar:

- Riskin Qiymətləndirilməsi prosesi, superviziya, təhlükəsizlik tədbirləri və məhvetmə üsullarını izah edin.
- Material təhlükəsizliyi məlumat vərəqlərini sənədlərlə birlikdə təqdim etmək lazım deyil.